এটি কথিকা

তাহানিৰ মাহেকীয়া **ৰামধেনু**ৰে এটা চুটি গল্প-প্ৰতিযোগিতা ঘোষণা কৰিছিল, সি প্ৰায় একুৰি বছৰমান আগৰ কথা। যিমানদূৰ মনত পৰে, প্ৰথম পুৰস্কাৰ আছিল ত্ৰিছ টকা। আমি আছিলোঁ তেনেই ডেকা ল'ৰা, কলেজৰ ডেওনা পাৰ হ'ব ধৰিছোঁ মাত্ৰ (পৰীক্ষা হৈ গৈছে, ফলাফল ওলোৱা নাই), আৰু হাত-খৰচৰ বাবে সম্পূৰ্ণৰূপে ঘৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। গতিকে সেই সময়ত ত্ৰিছ টকা ধাৰণা হৈছিল বেছ এটা ধন-ভাণ্ড। ৰাস্তাৰ মোৰৰ তামোল-চিগাৰেটৰ দোকানখনত বাকী জমা পৰি আছে, এই টকা হাতত পৰিলে পূৰা মিটাই দিব পৰা যাব, তাৰপাছতো হাতত বুজন এটা পৰিমাণ ৰৈ যাব। গতিকে সিদ্ধান্ত কৰিলোঁ চেষ্টা এটা দিব লাগিল। বেছ কিছু দিন ধৰি মূৰৰ ভিতৰত বিভিন্ন বিক্ষিপ্ত কথা বুৰ্বুৰণি দি উঠি আছে আৰু মাৰ গৈছে অসংলগ্নভাৱে, এইবোৰক কিবা এটা গঢ় দিব নোৱাৰিনে? পাণ্ডি থাকিবৰ বা ঘঁহি-মাজি থাকিবৰ সময় নাই—গল্প দাখিল কৰাৰ সময় নিচেই অদূৰত। ভিতৰৰপৰা দুৱাৰত আটিলকৈ খিল গুজি লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰি দিলোঁ, অতি ক্ষিপ্ৰ গতিত বাক্যৰ পাছত বাক্য ওলাই আহিব ধৰিলে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে (এই স্বচ্ছন্দ আৰু অনায়াস গতিবেগৰ কথা ভাবিলে আজি বিস্ময় জাগে, তেতিয়া কিন্তু নিতান্ত স্বাভাৱিক যেন লাগিছিল), আৰু প্ৰায় তিনি দিন উজুটি খাই-খাই বাক্যোদগাৰ হোৱাৰ পাছতো বস্তুটো শেষ হোৱাৰ কোনো লক্ষণ দেখা নগ'ল—যেন পৃষ্ঠাৰ পাছত পৃষ্ঠা চলিয়েই থাকিব, যাদুকৰৰ মুখৰপৰা যেনেকৈ ক্ৰমাগত অন্তহীন কাগজৰ ফিটা ওলায়েই থাকে, ওলায়েই থাকে (প্ৰচেষ্টাটো ৰৈ-ৰৈ উজুটি খাইছিল এই কাৰণেই যে ঘনে-ঘনে দুৱাৰত দুম-দাম অধৈৰ্য ধাক্কা-ধাক্কি চলিছিল বাহিৰৰপৰা—মোৰ ভাই আৰু বাইদেউহঁত আৰু ভতিজা-ভতিজীহঁত ভিতৰ সোমাবৰ চেষ্টা কৰিছে।) যি হওক, তাৰিখ চাপি আহিছে, এনেকৈ ৰেলগাড়ী চলি থাকিব দিলে নহ'ব, গতিকে এঠাইত জোৰকৈ ইতি দিব লগা হ'ল—কাগজবোৰ সামৰি লৈ পৃষ্ঠা নম্বৰ দিলোঁ, শিতানত নাম এটা বহুৱালোঁ ('অশান্ত ইলেক্ট্ৰন') আৰু গোটেই কাণ্ডটো লেফাফা এটাত ভৰাই ডাক-বাকচত পেলাই দি নিশ্বাস এৰিলোঁ। ভাবিবলৈ বাধ্য হ'লোঁ—এনে এটা নিৰাকাৰ নিৰাৱয়ব বস্তু, গঢ় নাই, গঠন নাই, আৰম্ভণি নাই, শেষ নাই, প্লট নাই, চৰিত্ৰ চিত্ৰণ নাই, কোনো সংহতি নাই, মাথোঁ বে-পৰোৱাভাৱে মনলৈ যি আহিছে তাকে কাগজলৈ নিক্ষেপ কৰি গৈছোঁ ঃ ৰাজনীতি, সমাজনীতি, 'ছে'ক্স' (দুয়োবিধ), বিজ্ঞান, ইত্যাদি-ইত্যাদি—কি যে এটা হ'ল! কিন্তু এই 'খিচিৰি'ৰ গোন্ধত বিচাৰকসকলে কি ভাবিলে নাজানো, কিন্তু তেওঁলোকে টকা ত্ৰিছটা দিলে।

যি হওক, আচলতে যিহৰ বিষয়ে ক'বলৈ ইচ্ছা কৰিছোঁ সেইটো হৈছে বন্ধ দুৱাৰখনৰ কথা, যাৰ আঁৰত লিখিবলৈ লৈছিলোঁ। অনতি পলমে বন্ধ দুৱাৰত পৰিল এটা জোৰ ধাক্কা। লৰালৰিকৈ কাগজকেইখিলা এখন **ইলাষ্ট্ৰেটেড উইকলী অফ ইণ্ডিয়া**ৰ ভিতৰত গুঁজিলোঁ, সেইখন দেৰাজটোৰ ভিতৰত ঠাহিলোঁ আৰু মুখত নিৰ্বিকাৰ বিৰক্ত ভাব এটা ফুটাই তুলি দৰজা খুলি বাহিৰলৈ ভুমুকি মাৰিলোঁ, গেৰ্গেৰাই উঠিলোঁ, "কি হ'ল আকৌ? একদণ্ড শান্তিৰে কিতাপ এখনো পঢ়িব নিদিবি নে কি? কি—ফণিখন ইয়াত এৰি গৈচ? ফণি? কি ফণি? অ', তোৰ ফণিখন! কিয়, ডাঙৰ আয়নাৰ ফণিখনেৰে আঁচুৰি ল'ব নোৱাৰ নে কি, উস্ ৰাম!" বা হয়তো ঃ "দেউতাই মাতিছে? তাকে বাহিৰৰপৰা ক'ব নোৱাৰ? কি কৰিছোঁ? কি আৰু কৰিম—একো কৰা নাই। কি কৰিব লাগে—কি যে কথা! আচ্ছা, আচ্ছা, শুনিলোঁতো, দেউতাই মোক মাতিছে—যা এতিয়া, ভাগ-ভাগ!" মুঠৰ ওপৰত অৱশ্যে, তেওঁলোকে অনুমান কৰিব পৰা নাছিল ভিতৰত কি কাণ্ড চলিব ধৰিছে, কিন্তু (মোৰ সন্দেহ হয়) অন্ততঃ এগৰাকী বাইদেৱে বোধ হয় গম পাই গৈছিল যে মই (স্কুলীয়া দিনৰেপৰা) মনে-মনে চুটি গল্প লিখাত ধৰিছোঁ। ভাগ্যক্ৰমে, বাইদেৱে মোৰ গোপন ৰহস্য 'চিচিং-ফাঁক' কৰি নিদিলে (বোধহয় এই কাৰণেই যে বাইদেৱে নিজেও কিবাকিবি লিখিছিল, মাজে-মাজে)।

এই 'ৰুদ্ধদ্বাৰ' ব্যাপাৰটো যেন কিবা এটাৰ প্ৰতীক (কথাটো বৰ মামুলী 'বুলি' যেন শুনি অৱশ্যে) আৰু আলোচনীৰ ভিতৰত লুকুৱা কাগজবোৰো যেন কিবা এটাৰ প্ৰতীক। আজি অত বছৰৰ পাছতো লিখিবৰ সময়ত দুৱাৰখন ভিতৰৰপৰা খিল দিয়া, আৰু অসমাপ্ত গল্পবোৰ আজিও সমাধিস্থ হৈ থাকে **ইলাষ্ট্ৰেটেড্ উইকলী** বা **লাইফ**—আলোচনীৰ পৃষ্ঠাবোৰৰ মাজত চেপা খাই। এই 'ৰহস্য-ৰোমান্স ছিৰিজ' সুলভ ধূম্ৰপৰ্দা সংগোপনতাৰ শেষত পয়দা হোৱা বস্তুটো কিন্তু মুঠেই গোপন বস্তু নহয়, সেইটো তৈয়াৰ হয় জনচক্ষুৰ আগত আত্মপ্ৰকাশ কৰিবলৈ, আলোচনীৰ পাতত ছপাৰ আখৰত প্ৰকট হ'বলৈ। উদ্দেশ্য, মানুহে পঢ়ক, মন্তব্য কৰক। কেতিয়াবা হয়তো এনেকুৱাও হয়গৈ যে মানুহে অকল লেখাটোৰ ওপৰতেই নহয়, লেখকৰ বিষয়েও মতামত দিয়ে, লেখকৰ বিষয়েও আলোচনা কৰিব ধৰে। কোনো-কোনো লেখকে কথাটো ভাল পায়, কোনো-কোনোৱে—আচৰিত যেন লাগিলেও কথাটো সঁচা—কথাটো ভাল নাপায়। কোনো-কোনো লেখকে লিখে ৰাজহুৱা ঠাইত, কাফেত, লাইব্ৰেৰীত, মদৰ দোকানত; বিখ্যাত হাস্যৰসিক পি.জি. উড্হাউছে এঠাইত বৰ্ণাইছে কেনেকৈ

তেওঁ এবাৰ এখন ফৰাচী পুলিচ থানাত বহি থাকিবলগীয়া হোৱাত তাতে কেইপাতমান লিখি পেলাইছিল, সাহিত্য-সৃষ্টিৰ প্ৰক্ৰিয়া নিজ চকুৰে চাবলৈ থানাৰ চিপাহী-চন্তৰীসকলে তেওঁৰ কান্ধৰ ওপৰেৰে জুমি-জুমি তেওঁৰ গায়ে-মূৰে নিশ্বাস এৰি ভিৰ জমাই দিছিল। এইসকল লেখকে কোনে কি চাইছে কোনে কি কৈছে 'থোড়াই পৰোৱা কৰে'। কিন্তু আন জাতৰ লেখকো আছে, যেন 'ইংৰাজ জাতীয়' লেখকসকল ঃ এওঁলোকৰ ওপৰত সাহিত্য-সৃষ্টিৰ তাড়না আহিলে চহৰৰ হৈ-হাল্লা এৰি কাগজ-কলম লৈ গাঁৱলৈ ঢাপলি মেলে। ততোধিক অ-ৰাজহুৱা লেখকো আছে, একেবাৰে আন্ধাৰত থাকি মঞ্চৰ 'উইংছ'ৰপৰা অংশ গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিলে এওঁলোকৰ কলম বন্ধ। পাদপ্ৰদীপৰ আলোকলৈ, জনঃচক্ষুৰ তীব্ৰ পোহৰলৈ এওঁলোকক টানি আনক—দেখিব, ঘামি-জামি কঁপনি দি জ্বৰ আহি অপ্ৰস্তুত অপ্ৰতিভ হৈ এওঁলোক মুছকঁছ যাব, সম্পূৰ্ণ বিকল ঃ এওঁলোক যেন বটলত থকা সেই ঔষধবোৰৰদৰে, যাৰ লেবেলত লিখা থাকে—'চেঁচা, এন্ধাৰ ঠাইত ৰাখিব'। অন্যথায় কোনো কামত নাহে। সঁচাকৈয়ে এনেকুৱা মানুহ আছে। মনত পৰে, 'অশান্ত ইলেক্ট্ৰন'ৰ ঘটনাটোৰ পাছত লেখকজনৰ সম্বন্ধে কিবাকৈ এটা হাল্লা-গুল্লাৰ সৃষ্টি হৈছিল, ফলত মই তাৰ দায়িত্ব অস্বীকাৰ কৰিবলৈ বেছ হাৰাশাস্তি হ'বলগীয়া হৈছিলোঁ, উড্‌হাউছৰ বেচেৰা চৰিত্ৰ এটাৰদৰে 'ৰাস্তাৰপৰা গলিলৈ টুপ মাৰি, লেম্প-প'ষ্টৰ আঁৰত ডুব মাৰি' লটিঘটি।

প্ৰসংগতঃ, বিখ্যাত বঙালী লেখক 'বনফুল' সংক্ৰান্ত অভিজ্ঞতা এটা ইয়াত উল্লেখ কৰিব পাৰি। বনফুলৰ গল্প আৰু উপন্যাস উপভোগ কৰি আছিলোঁ বেছ নিৰুদ্বেগে, কিন্তু হঠাৎ এদিন এঠাইত দেখিলোঁ এখন ফট' ঃ এখন হৃষ্টপুষ্ট গোলগাল মুখ, দুষ্টামি বুদ্ধিৰে পৰিপূৰ্ণ দুটা চকু, একেবাৰে আচহুৱা; ফট'খনৰ তলত সম্পূৰ্ণ অবাঞ্চিত তথ্য কিছুমান আমাক জনোৱা হৈছে ঃ যে এই ব্যক্তি কোনোবা এক বলাইচাঁদ মুখোপাধ্যায়, আৰু এৱেঁই বোলে অতদিনে 'বনফুল'ৰ মুখা পিন্ধি টিঘিলঘিলাই ফুৰিছে, আৰু আচলতে বোলে এওঁ এজন ডাক্তৰহে, আৰু এওঁ থাকে বিহাৰৰ ভাগলপুৰত, আৰু এওঁৰ জন্মৰ তাৰিখ ... —ইত্যাদি-ইত্যাদি। এইবোৰ খবৰৰ বাবে তো আমি চিঞৰি মৰা নাছিলোঁ, আমাক এইবোৰ কিয় কোৱা হৈছে? সিদ্ধান্ত কৰিবলৈ বাধ্য হ'লোঁ যে এই 'বলাই ডাক্তৰ'ৰ প্ৰহসনটো জৰুৰ আমাৰ মনোৰঞ্জনৰ বাবেহে সজা হৈছে, এইটো নিশ্চয় বনফুলে নিজে বনোৱা আৰু এটা চমকপ্ৰদ মনোৰম চুটি গল্প আৰু এই কথালৈ নিশ্চিত হোৱাৰ পাছত নিশ্চিন্ত হৈ আকৌ আগৰদৰে 'বনফুল' আস্বাদন কৰিব পৰা হ'লোঁ। এই বছৰৰ অকাডেমি পুৰস্কাৰ ঘোষিত হোৱাৰ পাছত দুখনমান স্থানীয় বিজ্ঞাপন-কাকতে চবজান্তা হৈ চিঞৰিব আৰম্ভ কৰিলে—কোনো সোধা-পোচাৰ বাহুল্য নাই, অনুমতি লোৱা-নোলোৱাৰ দুৰ্ভাবনা নাই, সাংবাদিক শালীনতাৰ 'বালাই' নাই—মই কোন, কি কৰোঁ, কি পঢ়িছিলোঁ, কি কৰিবলৈ ক'লৈ গৈছিলোঁ, আৰু এনেবোৰ। এই কাগজৱালাসকলৰ বোধহয় ধাৰণা যে এইবোৰ আৱৰ্জনা জানিবলৈ পঢ়ুৱৈ-সমাজ উদগ্ৰীৱ হৈ আছে, কিন্তু এইসকলে সাংবাদিকতাৰ মাথা-মুণ্ড নাজানিলেও এই কথা বুজা উচিত যে কিছুমান মানুহ কেমেৰাৰ ফিল্মৰদৰে, কেমেৰাৰ বাকচৰ অভ্যন্তৰৰ আন্ধাৰত অপ্ৰকাশ্য থাকিলেহে যি দেখে তাক ধৰি ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰিব পাৰে, ফিল্মখন বাহিৰৰ ৰ'দলৈ টানি উলিয়াই আনিলে সি আৰু কোনো কামত নাহে। মনোবিজ্ঞানীসকলে নিশ্চয় এই 'বন্ধ দুৱাৰ', 'আলোচনীত লুকুৱা গল্প' আদি লক্ষণ বিশ্লেষণ কৰি বহুত কথা ক'ব, তাৰ বেছিভাগেই হ'ব নিশ্চয় লেখকৰ বাবে পীড়াদায়ক। কিন্তু আমাৰ বক্তব্য এয়ে যে মই যদি ৱিলিয়াম চিড্‌নি পৰ্টাৰ, আৰু মই জেলত থাকোঁতে গল্প লিখিবৰ ইচ্ছা গৈছে, তেনেহ'লে মই ডব্লিউ এছ পৰ্টাৰৰ নামত গল্প নপঠিয়াওঁ—মই অ'. হেন্‌ৰী নাম ল'ম, আৰু মোৰ পঢ়ুৱৈ-সমাজে মোক অ'. হেন্‌ৰী বুলি গ্ৰহণ কৰি লোৱাৰ পাছত এদিন মই কৈ নেপেলাওঁ যে মই ৱিলিয়াম চিড্‌নি পৰ্টাৰহে; এইটো কোৱাৰো কোনো দৰ্কাৰ নেদেখোঁ যে মই ১৮৬২ চনত নৰ্থ কেৰলাইনা ৰাষ্ট্ৰৰ গ্ৰীন্সবৰ'ত জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিলোঁ, যে মই গ্ৰীন্সবৰ'ৰ ড্ৰাগষ্টৰ এখনত আৰু টেক্সাছৰ অষ্টিন চহৰৰ বেংক এটাত কাম কৰিছিলোঁ; এইটোও মোৰ পঢ়ুৱৈ-সমাজে নাজানিলেও হ'ব মই কিয় জেলত সোমাইছিলোঁ বা মই কুৰি বছৰ মান বয়সত কাৰ লগত প্ৰেম কৰি পলাই গৈ বিয়া পাতিছিলোঁ। অন্ততঃ যিমানদিন অ'. হেন্‌ৰী হিচাপে লিখি থাকিম এইবোৰ কথা উহ্যই ৰাখি যাম।